

Отже, правовий статус банку як сторони договору рахунка умовного зберігання (ескроу) складають права та обов'язки, якими він наділений згідно закону. Дослідження окремих аспектів їх реалізації банком на основі вивчення законодавчих норм та судової практики є особливо актуальним у світлі тенденції до розширення сфери застосування договору рахунка ескроу в Україні.

Література:

1. Рішення Північного апеляційного господарського суду у справі № 910/12524/19 від 11 березня 2020 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88106616>
2. Про акціонерні товариства: Закон України 2465-IX, Редакція від 01.01.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#n1985>
3. Цивільний кодекс України: Відомості Верховної Ради України, 2003, №№ 40-44, ст.356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
4. Про банки і банківську діяльність: Закон України 2121-III, Редакція від 29.07.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-359-3-44>

ПРАВА ЛЮДИНИ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Філіпських Марія Олександрівна

*старший викладач кафедри морського та господарського права
Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова
м. Миколаїв, Україна*

Одним з основних питань, досліджуваних у рамках медичного права, є нормативно – правове забезпечення прав людини у сфері медичної діяльності. Від того, наскільки якісною є юридична база щодо прав людини у сфері охорони здоров'я, наскільки кожна окремо взята людина може скористатися наданими їй правами, багато в чому залежить успішний динамічний розвиток як медичного права зокрема, так і держави в цілому. Практика багатьох сучасних країн, та й України також, показує, що можна мати досить ґрунтовне і показове законодавство в галузі прав людини у сфері охорони здоров'я, але це ніяк не відображається на конкретному правовому статусі окремо взятої особи. Причин тут може бути безліч, але одна з ключових не вирішені проблеми забезпечення прав людини у сфері медичної діяльності. Дійсно, найбільш якісні, але не підкріплені системою забезпечення, правові норми в сфері охорони здоров'я залишаються лише

деклараціями, тобто нормами, що не супроводжуються створенням системи їхньої реалізації, охорони й захисту. Права людини у сфері медичної діяльності – це передбачені міжнародними і внутрішньо-державними нормативно-правовими актами положення, що гарантують людині охорону здоров'я і надання медичної допомоги при виникненні захворювання. Серед міжнародно-правових документів, що містять положення, присвячені правам громадян у сфері медичної діяльності, необхідно виділити Загальну декларацію прав людини яка проголошує, що кожна людина має право на такий життєвий рівень, включаючи їжу, одяг, житло, медичний догляд і необхідне соціальне обслуговування, що необхідне для підтримки здоров'я і добробуту її самої та її сім'ї, і право на забезпечення на випадок безробіття, хвороби, інвалідності, вдовства, настання старості або іншого випадку втрати коштів для існування від незалежних від неї обставин. Материнство і дитинство надають право на особливе піклування і допомогу. Усі діти, що народилися у шлюбі або поза шлюбом, повинні користуватися однаковим соціальним захистом.

Правовий статус, як характеристика прав, свобод та обов'язків громадянина в сфері медичної діяльності, характеризується визначеними особливостями. Виділяють кілька видів правових статусів:

1. Загальний правовий статус громадянина в сфері медичної діяльності це перелік прав, обов'язків і відповідальності, характерний для всіх громадян України. Насамперед, без сумніву, мова йде про норми Конституції України, яка визначає, що кожний має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування. У державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно.

2. Спеціальний правовий статус людини в сфері медичної діяльності – це перелік прав, обов'язків і відповідальності в галузі медицини, притаманний окремим категоріям людей (вагітні жінки і матері, неповнолітні, військовослужбовці, громадяни похилого віку, інваліди й ін.). Як приклад, необхідно навести положення розділу VII Основ законодавства України про охорону здоров'я «Охорона здоров'я матері та дитини».

3. Індивідуальний правовий статус людини в сфері медичної діяльності це перелік прав, обов'язків і відповідальності в галузі медицини, властивий конкретному індивідові.

Слід зазначити, що індивідуальний правовий статус людини найбільш динамічний варіант правового статусу, оскільки він залежить від професії, віку, статі людини. Варто зазначити значний ступінь схожості правового змісту індивідуального правового статусу людини і суб'єктивного права людини в сфері медичної діяльності. Як уже зазначалося, велике значення у справі юридичної регламентації медичної діяльності має забезпечення

прав людини у сфері медичної діяльності. Справді, будь-яке право людини в галузі медицини може бути реалізовано тільки в тому випадку, коли воно додатково забезпечується зрозумілим механізмом. Ідеальний варіант – наявність підзаконного акта, у якому прописаний механізм здійснення конкретного права людини. Загалом забезпечення прав людини у сфері медичної діяльності є системою організаційно-правових засобів, призначених для реального втілення у життя прав людини, що містяться у нормативно-правових актах, присвячених регулюванню медичної діяльності.

Необхідно розрізняти такі напрями забезпечення прав людини у сфері медичної діяльності:

- нормативно- правовий (створення юридичних документів, що містять механізми реалізації прав громадян);
- організаційний (створення умов, за яких стає можливою реалізація прав громадян);
- фінансово- економічний (збільшення витрат на охорону здоров'я у бюджетах різних рівнів, реалізація цільових програм);
- інформаційний (діяльність засобів масової інформації, спрямована на інформування громадян про свої права).

У залежності від джерела забезпечення, виділяють такі рівні забезпечення прав людини у сфері медичної діяльності:

- міжнародний;
- загальнодержавний;
- місцевий.

Класифікація прав людини у сфері медичної діяльності. Класифікація, що найбільш задовольняє потреби медичного права, є такою:

I. Права людини у галузі охорони здоров'я. Право на охорону здоров'я. Право на інформацію про фактори, що впливають на здоров'я. Право на медико-санітарну допомогу.

II. Права окремих груп населення у галузі охорони здоров'я. Права членів сім'ї. Права вагітних жінок і матерів. Права неповнолітніх. Права військовослужбовців. Права людей похилого віку. Права інвалідів. Права фізичних осіб, які постраждали від аварії на Чорнобильській АЕС, що проживають в екологічно несприятливих районах. Права осіб, що відбувають покарання в місцях позбавлення волі, на одержання медичної допомоги.

III. Права пацієнтів. Загальні права пацієнтів. Права пацієнтів в окремих напрямках медичної діяльності (трансплантологія, психіатрія, імунопрофілактика й ін).

Першу групу прав становлять основні права, що належать усім людям, закріплені Конституцією України, міжнародними актами, які містять

норми, що спрямовані на розвиток людини, захист від неправомірного посягання на її здоров'я, а також його зміцнення.

Другу групу становлять спеціальні права людини у сфері охорони здоров'я, яких набувають усі, хто звернувся за медичною допомогою до закладів охорони здоров'я. У цьому випадку людина набуває статусу «пацієнта» та стає суб'єктом специфічних відносин. Права пацієнта не згруповані в одному джерелі права, а розкидані по різних нормативних актах, як правило, відомчого характеру.

Третю групу становлять права, притаманні окремим категоріям фізичних осіб, особливі ознаки яких визначають назву особлива група. Законодавець до таких особливих ознак відносить вік, стан здоров'я, заняття певними видами діяльності, проживання у визначених районах та інші.

Основи законодавства України про охорону здоров'я регламентують права неповнолітніх, вагітних жінок, інвалідів, працівників підприємств з шкідливими і небезпечними умовами праці, військовослужбовців тощо, але не визначають прав осіб похилого віку, сім'ї, ув'язнених та інших. У перших двох групах об'єднані права фізичних осіб або окремих груп населення, а в третій представлені права пацієнтів. Це пов'язано з тією обставиною, що людина у розумінні її прав на охорону здоров'я може бути як здоровою, що не потребує медичної допомоги, так і такою, що має певне захворювання, яке обумовлює її звернення у лікувально-профілактичний заклад. У той же час пацієнт це людина, що вже звернулась у ЛПУ за діагностичною, лікувальною або профілактичною медичною допомогою.

Література:

1. Конституція України: Верховна Рада України; Закон від 28.06.1996 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу <http://zakon3.rada.gov.ua/>
2. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Верховна Рада України; Закон від 19.11.1992 р. № 2801-ХІІ [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>
3. Про виконання рішень за застосування практики Європейського Суду з прав людини: Верховна Рада України; Закон від 23.02.2006 р. № 3477-IV // Урядовий кур'єр від 30.03.2006 р. № 60.
4. Національна стратегія реформування системи охорони здоров'я в Україні на період 2015-2022 років.
5. Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Про реформу охорони здоров'я в Україні» <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1338-19>
6. Загальна декларація прав людини. Прийнята і проголошена резолюцією 217 А (ІІІ) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 року [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_015

7. Європейська соціальна хартія / Рада Європи, від 03.05.1996 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_062

8. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод / Рада Європи, від 04.11.1950 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_004

9. Дванадцять принципів організації охорони здоров'я для будь-якої національної системи охорони здоров'я. Прийнято 17-ї Всесвітньої медичної асамблеєю, Нью-Йорк, США, жовтень 1963 р внесені 3 поправки на 35-тій Всесвітній медичній асамблеї, Венеція, Італія, жовтень 1983 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/990_004

10. Джакартська декларація про провідну роль зміцнення здоров'я у XXI столітті / ВООЗ, 21-25 липня 1997 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.who.int/healthpromotion/conferences/previous/jakarta/declaration/en/index1.html>